

Nr 45.

Ankom till riksdagens kansli den 7 juni 1943 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till grunder för dyrtidstillägg åt präster m. m.

Genom en den 16 april 1943 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 216, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för nämnda dag föreslagit riksdagen att

1. medgiva, att dyrtidstillägg enligt i propositionen förordade grunder må tills vidare från och med den 1 juli 1943 utgå till de prästmän, som avses i lagen den 23 november 1934 (nr 544) om dyrtidstillägg åt präster, samt

2. godkänna i propositionen förordade grunder för militär- och marinpastorers anställande och för deras avlöande ur kyrkofonden.

A. Grunder för dyrtidstillägg åt präster, som avses i lagen den 23 november 1934, nr 544.

Jämlikt lagen den 23 november 1934 om dyrtidstillägg åt präster må, där i enlighet med av Kungl. Maj:t och riksdagen beslutade grunder dyrtidstillägg eller annan därmed jämförlig förmån utgår till befattningshavare i statens tjänst, enligt grunder, som i samma ordning beslutas, och jämlikt de närmare bestämmelser, som av Kungl. Maj:t utfärdas, dyrtidstillägg utgå ur kyrkofonden till präster, som åtnjuta lön eller arvode enligt prästlönerregleringslagen. Efter bestämmande i nämnda ordning må enligt samma lag dyrtidstillägg ur kyrkofonden utgå även till innehavare av prästerlig emeritilön.

Beträffande dyrtidstillägg åt här ifrågavarande prästmän gälla för budgetåret 1942/43 de bestämmelser, som i anslutning till av riksdagen härutinnan godkända grunder blivit av Kungl. Maj:t utfärdade genom kungörelsen 1936:7 (ändrad genom kungörelse 1939:543). Enligt dessa bestämmelser utgår dyrtidstillägg, beräknat för månad, i form av procentuellt tillägg, i förekommande fall ökat med ett fast tillägg (barntillägg). Dyrtidstillägget, inklusive medgiven förhöjning med barntillägg, beräknas för i tjänst varande präster enligt de allmänna grunder, som äro eller varda bestämda för beräkande av dyrtidstillägg eller motsvarande förmån åt befattningshavare i sta-

tens tjänst, som åtnjuta reglerad avlöning men ej äro underkastade civila avlöningsreglementets villkor och bestämmelser, dock att vid det procentuella tilläggets bestämmande det för nämnda befattningshavare gällande procenttalet i varje särskilt fall minskas med tre. För emeritilöntagare beräknas dyrtidstillägget enligt de allmänna grunder, som äro eller varda bestämda för beräkning av sådant tillägg eller motsvarande förmån åt f. d. befattningshavare i statens tjänst, som åtnjuta pension enligt 1934 års civila tjänstepensionsreglemente. I enlighet härmed gäller för såväl de i tjänst varande prästerna som emeritilöntagarna samma maximering av dyrtidstillägget, som jämlikt beslut av 1942 års riksdag för närvarande är bestämd för befattningshavare och f. d. befattningshavare i statens tjänst.

I anslutning till de för prästerna gällande dyrtidstilläggsbestämmelserna tillerkändes ifrågavarande präster för år 1941, efter medgivande av 1941 års riksdag, även kristillägg ur kyrkofonden enligt i huvudsak samma grunder, som av statsmakterna år 1940 beslutats för lön- och pensionstagare, som åtnjuta dyrtidstillägg av statsmedel. Sådant kristillägg har sedermera jämlikt en av 1942 års riksdag godkänd proposition, 1942: 97, tillerkänts såväl präster som övriga ifrågakommande befattningshavare m. fl. för tiden till och med första kvartalet 1943. Bestämmelser härom hava meddelats genom särskilda kungörelser 1942: 195, 674 och 831 samt 1943: 14.

Av vad chefen för finansdepartementet vid anmälan i årets statsverksproposition av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört rörande dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. fl. framgår, att den av riksdagen tills vidare för tiden från och med juli 1940 beslutade maximeringen av dyrtidstilläggen avses skola gälla även för budgetåret 1943/44 och att för nämnda budgetår icke ifrågasättes någon ändring i de därutinnan gällande allmänna grunderna för dyrtidstillägg utom vad beträffar vissa tjänstepensionärer, som enligt förslag i proposition nr 170 till årets riksdag avses skola erhålla på visst sätt förbättrade pensioner.

I förevarande proposition anför *föredragande departementschefen, statsrådet Bagge*, i denna del följande:

»De särskilda grunderna för dyrtidstillägg åt präster beröras icke av den innevarande år i propositionen nr 170 för tjänstepensionärer föreslagna ändringen i de allmänna dyrtidstilläggsgrunderna. Jämlikt lagen om emeritilöner för präster utgår nämligen emeritilön vid fullt antal tjänstår med sammanlagt lägst 2,500 kronor för år, oberäknat dyrtids- och kristillägg, samt vid avkortning i emeritilönen med lägst 1,875 kronor. Ej heller i övrigt ifrågasättes nu någon ändring beträffande prästernas dyrtidstillägg. Vad härutinnan för närvarande är stadgat bör sålunda oförändrat gälla även för budgetåret 1943/44.

Såvitt nu kan överblickas böra emellertid grunderna för dyrtidstillägg åt

präster även för tiden efter budgetåret 1943/44 i allt, blott med redan stadgad avvikelse, ansluta sig till de allmänna grunder, som nu äro eller framdeles kunna varda bestämda för beräkning av dyrtidstillägg åt motsvarande civila befattningshavare och tjänstepensionärer. Det torde därför icke vara erforderligt, att frågan om grunderna för dyrtidstillägg åt präster varje år underställes riksdagen, utan synes denna fråga behöva upptagas till ny behandling endast när så påkallas av ifrågasatt ändring i berörda allmänna grunder för dyrtidstillägg åt de civila befattningshavarna och tjänstepensionärerna eller särskild anledning därtill eljest uppkommer.

Under åberopande av det anförda förordar jag alltså, att till de präster, som avses i lagen den 23 november 1934 om dyrtidstillägg åt präster, må tills vidare från och med den 1 juli 1943 utgå dyrtidstillägg enligt för dem nu gällande grunder.

I fråga om kristillägg åt prästerna och övriga befattningshavare m. fl. för tiden efter ingången av andra kvartalet 1943 har förslag underställts årets riksdag genom propositionen nr 77.»

B. Grunder för militär- och marinpastorers anställande och avlönande.

I propositionen 1939 L: 139 föreslogs bland annat, att för den religiösa verksamheten i fredstid inom försvarsväsendet skulle vid flertalet då befintliga truppförband och vid vissa angivna militära skolor anställas en präst tillhörande svenska kyrkan (militär-, respektive marinpastor). Förslaget bifölls av riksdagen (skriv. 1939 L: 4, punkten 174). Sedermera föreslogs genom propositionen 1942: 144, att på kyrkofonden skulle överföras utgifterna för ifrågavarande prästers avlöning. Sedan riksdagen i skrivelse, nr 193, tillkännagivit, att den antagit berörda förslag, utfärdades den 15 maj 1942 lag i ämnet, innefattande visst tillägg till bestämmelserna i 6 § lagen om kyrkofond (sv. förf. saml. nr 236.) Därigenom stadgades, att från och med den 1 juli 1942 skall för avlönande av de i fredsorganisationen vid försvarsväsendet anställda prästerna utgå anslag ur kyrkofonden i enlighet med vad Kungl. Maj:t efter av riksdagen godkända grunder bestämmer. Erforderliga föreskrifter om avlöningskostnadernas bestridande ha därefter meddelats i kungl. brev till statskontoret den 30 juni 1942.

Jämlikt de av riksdagen godkända grunderna skulle från ifrågavarande kyrkofondsanslag avlönas dels vid truppförband och därmed likställda militära utbildningsanstalter samt vid kustflottan och Västkustens marindistrikt och för flottans långresefartyg anställda militär- och marinpastorer, ingående i 1939 års organisation av den andliga vården vid försvarsväsendet under fredsförhållanden, dels innehavarna av vissa militär- prästerliga befattningar, nämligen garnisonspastorsbefattningarna i Boden och Karlsborg, amiralitetspastors- och amiralitetspredikantsbefattningarna i Stockholm (Skeppsholms för-

samling) samt amiralitetspastors-, amiralitetspredikants- och extra amiralitetspredikantsbefattningarna i Karlskrona (amiralitetsförsamlingen).

Garnisons- och amiralitetsprästabefattningarna äro fast reglerade och tillsättas medelst fullmakt eller förordnande tills vidare. Militär- och marinpastorsbefattningarna enligt 1939 års organisation tillsättas däremot allenast på förordnande för kortare tid, för närvarande i regel tre år. Arvodena för sistnämnda befattningar ha fastställts till 600 kronor vid regemente, 400 kronor vid kår och flygflottilj samt 200 kronor vid fristående kompani, allt för år räknat. De motsvarande befattningarna vid militära utbildningsanstalter hava hänförts till någon av angivna arvodesgrupper. För pastorn vid kustflottan är arvodet bestämt till 300 kronor för månad och för pastor vid flottans långresefartyg har föreslagits ett arvode av 2,000 kronor jämte kosthåll ombord för den tid, då han under ett år medföljer fartyget på längre expedition till främmande farvatten. Sistnämnda befattning har hittills icke tillsatts.

Jämlikt beslut av 1942 års riksdag (skriv. nr 374), ha genom kungörelse 1943: 33 meddelats nya bestämmelser rörande krigsmaktens fredsindelning, upptagande åtskilliga förändringar med avseende å såväl den organisatoriska indelningen som de särskilda förbandens benämningar. Vid de senast utfärdade förordnandena för militär- och marinpastorer ha visserligen dessa förändringar beaktats, men beträffande en del enligt den nya indelningen tillkomna eller planerade förband (detachment) har dock en viss osäkerhet gjort sig gällande, huruvida sådant förordnande kan anses falla inom ramen för de av riksdagen år 1942 godkända grunderna för här ifrågasvarande kyrkofondsanslags utnyttjande.

Även i fråga om arvodesbeloppets bestämmande har i särskilda fall tvekan uppkommit. Sålunda må erinras om, att det till marinpastorn vid Västkustens marindistrikt (Göteborgs örlogsdepå) utgående arvodet, vilket till en början bestämdes till 200 kronor eller samma belopp som vid ett fristående kompani, sedermera — på sätt framgår av redogörelsen i propositionen 1942: 144 — ansetts böra höjas till 400 kronor eller lika som vid kår och flygflottilj. Vidare kan ifrågasättas, huruvida icke arvodet till militärpastorn vid Värmlands regemente, vilket — med hänsyn till att detta regemente tidigare endast omfattade en bataljon — hittills utgått med 400 kronor, sedan regementet numera utbyggt till normal storlek, bör höjas till 600 kronor eller samma belopp som vid övriga regementen.

Slutligen har ett likartat spörsmål uppkommit i samband med sjökrigsskolans förflyttning från Skeppsholmen i Stockholm till Näsby i Stockholms län. I skrivelse den 9 mars 1943 har *chefen för försvarsstaben* hemställt om att en särskild pastorsbefattning med avlöning ur kyrkofonden måtte inrättas vid sjökrigsskolan och föreslagit, att till innehavare av befattningen måtte utgå samma arvode som vid krigsskolan å Karlberg, eller 600 kronor för år. För-

slaget har tillstyrkts av *chefen för marinen och försvarsväsendets personalvårdsnämnd*. *Statskontoret* har i utlåtande den 23 mars 1943 förklarat sig icke ha annan erinran att framställa, än att den blivande pastorns arvode synes böra begränsas till 400 kronor eller samma belopp som vid arméns underofficersskola och krigsflygskolan, med vilka sjökrigsskolan vore närmast att jämföra.

Departementschefen anför i denna del följande:

»I anledning av vad i detta ärende förekommit förordar jag, att räckvidden av Kungl. Maj:ts befogenhet jämlikt det i fjol införda stadgandet i 6 § kyrkofondslagen nu preciseras på sådant sätt, att i fråga om anställande och avlönande på kyrkofondens bekostnad av militär- eller marinpastor, ingående i 1939 års organisation av den andliga vården vid försvarsväsendet under fredsförhållanden, det skall tillkomma Kungl. Maj:t att — utan särskild hänvändelse till riksdagen — för varje ifrågakommande fall besluta, såframt fråga är om förband eller utbildningsanstalt, som enligt av riksdagen godkänd plan för krigsmaktens indelning i fred skall ingå i någon av krigsmaktens försvarsgrenar. Härvid förutsättes dock, att dylik militär- eller marinpastorsbefattning icke inrättas vid förband eller utbildningsanstalt i Boden eller Karlsborg eller tillhörande Stockholms och Karlskrona örlogsstationer samt att, där fråga är om utbildningsanstalt, särskild sådan befattning inrättas endast vid anstalt, vid vilken utbildning pågår mera stadigvarande och under längre tid.

Beträffande arvodena åt här ifrågavarande militär- och marinpastorer bör det ankomma på Kungl. Maj:t att för varje särskild befattningshavare — med hänsyn tagen till vederbörande förbands eller utbildningsanstalts storlek och omständigheterna i övrigt — bestämma arvodets belopp, dock att detta må högst uppgå vid regemente till 600 kronor, vid kår och flygflottilj (flygbaskår) till 400 kronor samt vid fristående mindre enhet (kompani, detachment och liknande) till 200 kronor, allt för år. Utbildningsanstalt och särskilt förband ur flottan torde härvid få hänföras till den arvodesgrupp, som befinner närmast motsvara dess allmänna beskaffenhet. För marinpastorn vid kustflottan bör arvodet liksom för närvarande utgå med 300 kronor för månad samt för pastor på flottans långresefartyg, där sådan förordnas, högst 2,000 kronor för den tid, han under ett år medföljer fartyget på expedition. Militär- och marinpastor i vissa fall tillkommande reseersättning och kosthåll böra icke bestridas ur kyrkofonden utan såsom hittills utgå från vederbörligt anslag å riksstatens fjärde huvudtitel.

Vid bifall till vad jag här föreslagit skall det följaktligen också tillkomma Kungl. Maj:t att besluta om inrättande av en marinpastorsbefattning vid sjökrigsskolan och därvid i enlighet med nu angivna grunder bestämma arvodet för befattningen.»

Utskottet.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag och får alltså hemställa,
att förevarande proposition, nr 216, måtte av riksdagen bifallas.

Stockholm den 7 juni 1943.

På första lagutskottets vägnar:

K. SCHLYTER.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar *Schlyter, Gärde, Wagnsson, Branting, Karl Johan Olsson, Ahlqvist, Olofsson* och *Lodenius*;

från andra kammaren: herrar *Lindqvist, Hedlund* i Östersund, *Berg, Lindberg* i Stockholm, *Werner, Lindahl, Birke* och *Andersson* i Mölndal.
